

ITALO CALVINO: Galeria strămoșilor noștri (II)

Nu puteam încărea eroul căruia ilustrațiile de mutilare proprii omului contemporan, avea și așa destule de făcut ca să frapiască înaintea mașinilor istoriei și să împartă într-un număr de personaje satelită. Unul dintre ele — și dacă se poate spune așa, este singurul care are un rol didactic pur și simplu, Moș Pierreleou dăgherul, fabrică furci și instrumente de tortură din cele mai perfecționate cu putință, încercând să nu se gândească la utilizarea lor, ca și... ca și savantul, firește, sau tehnocratul de astăzi care construiește bombe atomice sau orice alt dispozitiv a cărui destinație socială o ignoră și a cărui angajare exclusivă în faptul că și „face bine meseria” nu poate să fie suficientă pentru a avea conștiința împacată. Tema savantului „pur” eliberat (sau neeliberat) de integrarea în umanitatea vie, transpara de asemenea în personajul doctorului Treilawney, care iese, în același timp, dintr-o cu totul altă lume, ca un personaj al lui Stevenson, pe care-l evocă încă alte referințe la acel climat și care a dobândit în mod egal o autonomie psihologică proprie.

Cele două „coruri” de leproși și de hughenoti aparțin unei alte lumi cu o imaginație mai complexă, ascunde pe un fond liric vizionar, poate pe rămășițele unor vechi tradiții istorice locale (sate de leproși în îndepărtatele ținuturi ligurice sau provenșale; fixație cu hughenoti care fugau din Franța în regiunea Cunos, după evocarea editului din Nantes, sau, și mai înainte, după noaptea Sfântului Bartholomeu). Leproșii au ajuns să reprezinte pentru mine hedonismul, irresponsabilitatea,

decadența fericită, legătura estetism-maldie, într-un anumit fel decadentismul artistic și literar contemporan dar și dintotdeauna (Arcadia). Hughenotii ilustrează partea opusă, moralismul, dar ca imagine sunt ceva mai complecși pentru că aici intră și un fel de ezoterism familial (origina ipotetică — până astăzi năvălitoare — a numelui meu); o altă ilustrare (satirică și admirativă în același timp) a originilor capitalismului după Max Weber și, prin analogie, a oricărei alte societăți bazată pe un moralism activ; și o evocare — aceea mai mult cu simpatie decât satirică — a unei etice religioase fără religie.

Se pare că toate celelalte personaje din Vicoarele despicat nu au sens decât dacă funcționează în cursul intrigii povestirii. Unele mi-au venit destul de ușor în minte — în sensul că și-au dobândit o viață proprie — ca dădaca Sebastianne, și, în scurtă lui apariție, bătrânul viconte Aulfe. Personajul tinerei (pastorici) Pamela nu este decât o ideogramă schematică a unui caracter concret al femeii în opoziție cu caracterul inuman al fanfaronului.

Și în cel privește pe Médard, despicatul? Am spus că avea mai puțină libertate decât ceilalți, influențat de un itinerar predefinit de încercările sale cu intriga. Dar în ciuda acestei constricții, a ajuns să manifeste o ambiguitate fundamentală, răspunzând la ceea ce nu era încă foarte clar în mintea autorului. Intenția mea, lucru bine stabilit, era să combat orice fărâmițare a omului, să prefigurez omul total. Dar în fapt Médard intră de la început, nedefinit cum este, nu are nici personalitate nici chip; despre Médard reînțegrat, de la sfârșit nu se știe

nimic; și cel care trăiește în năvală este doar un Médard jumătate din sine însuși. Și aceste două jumătăți, aceste două imagini opuse ale inumanului, apar mai una lângă alta, exprimând un raport contradictoriu, jumătate cea rea, altă de nefericită, vrednică de milă, și jumătatea cea bună, altă de coplesită, de sarcasm; și le punem amândouă să pronunțe un elogiu al seiparării, ca mod autentic de a fi, al punctelor de vedere opuse și o invectivă împotriva „integralității obtuze”. Poate pentru că, născută într-o epocă de scindare, povestirea sfârșea prin a exprima, în ciuda voinței sale, o conștiință divizată? Sau nu era mai degrabă pentru motivul că o adevărată integrare umană nu s-ar putea produce printr-un miracol de totalitate nedefinită sau de disponibilitate sau de universalitate ci în aprofundarea încăpăținată a ceea ce ești, a atributului propriu, natural, și a alegerii proprii, croite, într-un stil, un cod personal de reguli interioare și de renunțări active, pe care trebuie să-l urmezi până la capăt? Prin dinamismul ei intern, spontan, povestirea mă chema la ceea ce a fost mereu și rămâne adevărată mea temă narativă: o persoană își impune în mod voit o regulă dificilă și o respectă până la ultimele consecințe, pentru că fără aceasta nu ar mai fi ea însăși nici pentru sine nici pentru ceilalți.

Temă pe care o regăsim într-o altă poveste, scrisă cîva ani mai târziu, în 1956—57. Și în acest caz, data compunerii ei lumurește starea de spirit. Este o epocă

de reflecție asupra rolului pe care putem să-l avem în mișcarea istorică, atunci când speranțele noi alternează cu amărăciuni vechi. În ciuda tuturor lucrurilor, vremurile te îndeamnă spre mai bine; trebuie să găsești raportul corect între conștiința individuală și cursul istoriei.

Și aici aveam de multă vreme o imagine în minte: un băiat care se cățăra într-un copac; urcă și, ce i se întâmplă, urcă și într-o lume, nu; urcă și înțelnește personaje extraordinare; lăta; urcă și călătorește din copac în copac zile întregi, mai mult, nu mai coboară, refuză să coboare pe pământ și își petrece toată viața în copaci. Aveam oare să fac istoria unei fugi de raporturile umane, de societate, de politică? Nu, ar fi fost prea evident și ușor; jocul nu începea să mă intereseze decât dacă făceam din acest personaj care refuză să meargă pe pământ ca toate celelalte nu un mizantrop ci un om permanent devotat binelui aproapelui, inserat în mișcarea timpului său, care înțelege să participe la fiecare aspect al vieții active; al progresului tehnicii administrative locale, la viața galantă. Continuând să știu că pentru a fi într-adevăr cu ceilalți singura cale este să fii despărțit de ceilalți, să împui cu încăpăținare celorlalți și îți însuși această unică încomodă și această solitudine de fiecare oră și de fiecare moment al vieții, așa cum e vocația poetului, a exploratorului, a revoluționarului.

Traducere de E. BULAI

* Prima parte a textului a apărut în „Sinteze” nr. 14/1990.

MIREILLE MATHIEU: De la triumf la catastrofă (III)

Hallyday a venit să mă sărute în joacă pentru că și el va cînta în afara Parisului. În sală sînt suportorii mei, cei care — o știu — au o sinceră afecțiune pentru mine: Aznavour, Sacha (Distel), Line (Renaud), Dalida și, bineînțeles, Maurice. Pentru ei cînt „Ma pomme” care surprinde în repertoriul meu. Charles Trenet stă în primul rînd să asculte cîntecul „J'entends mon cœur chanter”. Toți prietenii de la Olympia sînt la întîlnire, de la amiralul Toulouse-Lautrec pînă la Grégoire (automobilele trecînd pe la staturile sportivilor: Kiki Caron, Jacques Anquetil).

Cu un sfert de oră înainte de intrarea mea în scenă, regizorul îi aduce lui Johnny o telegramă Cîtește: „Micuțului Jo căruia îi dădorez totul. În seara asta mă voi bate pentru voi. Semnat: Mimi”.

Stiu că e de importanță și pentru el. Trebuie să reușesc să distrug în mintea unor caricatură „marionetei lui Johnny Stark”. Dar o marionetă are și o vîntă dură!

„Ai văzut «Le Monde»? spune Nadine. Ce reviriment!” — Și „La Croix”, continuă ea.

Sînt mulțumită. Pentru prima dată, am impresia că sînt acceptată.

Anul 1968 începe deși bine.

Este o revoluție în domeniul discurilor și Eddie Barclay, ca întotdeauna, are un spațiu disponibil. „La dernière valse” este primul disc pe turatia 45 care a ieșit pe piață. Și a fost un succes fulgurant.

Cu Eddie Barclay, coborîm la Cannes pentru a ajunge la Miden. Sînt 36 de țări reprezentate. Adamo și eu mîine sîntem campioni francezi și primii fiecare un trofeu. Eddie și Johnny au promis că vor face o surpriză școlii. La cîntarea „Magistral”, gîsesc în furture, sub georgete, cuvintele „Imnulul olimpic” care vor face ilustrație sonoră a filmului lui Lelouch și Reichentbach despre Jocuri. Astfel, abia am terminat cu Olympia că deja plecăm în turneu prin Franța cu o etapă de mare activitate: Grenoble!

„Ești mulțumit, Johnny?”

— Dar tu, Mimi?

— Cred... că am eucerit Anghia, URSS, Germania și Parisul. Am impresia pentru prima oară că sînt pe sine. Nu trebuie de alt să-mi dau drumul. Vor urma Statele Unite. Voi vedea că voi reuși în marile probleme cu Pasternak. Cînt bine „The look of love”, fără accent! Ce se poate întîmpla?

— O deraiere.

— Oh! Johnny mereu glumește.

— Stii bine, spune mătușa Irène, că lui Johnny îi place să se joace cu vorbele.

— Nu-i doar o vorbă. O deraiere este oare posibilă?

Nu avem decât să plecăm, am spus, și vom pleca. Nu cu trenul ci cu mașina spre Lyon. Cu DS-ul nostru și cu R. mî în volan. Palatul de înmă este o sală așa cum

îmi place mie: imensă. A ars acum 6 ani: renaștea acum cîinci ani și toate marile vedete trec pe aici din prietenie pentru directorul lui, Roger Lamour. Cînt acolo simbătă și duminică seara dar întreg timp, duminică după-amiază trebuie să fac emisiunea „Télé-Dimanche” la Grenoble. Este momentul să lansez „Imnul Olimpic”. Nu sînt decât 100 km.

Duminică dimineață, mătușa Irène îi spune lui Nadine:

„Dacă-ți face plăcere să mergi la Grenoble... mergi în locul meu. Eu voi rămîne la hotel și o voi vedea pe Mimi la televizor”.

Rulăm. Pe șosea e aglomerație din cauza Jocurilor a căror închidere este astăzi, 18 februarie.

Ajungem totuși la timp. Nadine mă ajută să mă îmbrac, și iată-mă, în finută de gală — închiderea obligă! — cîntînd „Imnul” și lansînd un nou cîntec, „Je n'ai que toi”. Telespectatorii telefonază din Paris ca să ceară un bis... și campioanele olimpice Annie Famosse, Marielle Goitschel, Isabelle Mir mă poartă pe sus. Este într-adevăr o atmosferă uimitoare, și hotărît lucrul „Télé-Dimanche”, cum îi spun lui Roger Bazac, îmi poartă noroc. Mi-ar place să mă rămîn cu draga de Nanou Taddai, Raymond Mareillac, toată echipa... dar Johnny mă atenționează: trebuie să cînt la Lyon în seara asta. Plecăm pe la 17,30.

„Nu te grăbi, René, Mireille nu cîntă înainte de ora 22.”

— Ca de obicei, domnule, nu depășesc 30...”

Johnny este cu el, în față, și noi trei pe bancheta din spate: Nadine la mijloc între Bernard Lelouch, fotografii de „Salut les Copains”, care face un reportaj, și eu. Toată lumea picotește mai mult sau mai puțin în mașină. Și deodată... ca într-un coșmar, mașina zburcă, se răsucesc de câteva ori, se sfărîmă într-un zgomot infernal.

Fără să știu cum, mă aflu trîntită la pămînt. Aud strigătele Nadinei. Poate este imobilizată? Și dacă mașina ia foc? Într-o fulgerare îmi trec prin minte figurile lui René Louis Lafforgue, François Dorléac, Nicole Berger, care au dispărut acum oțeva luni în accidente de circulație. Mă ridic: mașina nu mai este decât o grămadă de tablă, fără acoperiș și portiere. Toți au fost aruncați în afara. Bernard este pe jos, sfîrșind și brațul, Johnny se redresează șchiopătînd de piciorul drept, René prăbușit nu face decât să repete neobosit: „Nu înțeleg...”

În cel privește pe Johnny, el remarcă, rău: „Pardesul n-are nimic... puloverul este plin de noroi...”

În secol unui accident, sînt reacții bizare. Eu strig: „Rochiile mele! rochiile mele!” Cînt astăzi seară!

Printr-o mașină care trec, este din fericire și cea a căminului lui Johnny, care este și medicul lui, venit să ne vadă la Lyon și

amator de Jocuri. El vede că Nadine, plină de sînge, este cea mai rănită. Alți automobiliști ies din mașini să ne ajute, și eu alerg de la unul la altul:

„Mulțumesc lui Dumnezeu, trăim cu toții! N-am nimic! Cînt astăzi seară!”

Ajutoarele sosesc repede. Doctorul îi urcă pe Nadine și pe Bernard în ambulanță și îi însușește la spitalul Edouard Herriot din Lyon. Johnny și eu mîine sîntem îndrumați spre doctorul din satul vecin. Îl pansează pe Johnny, care are o arcadă deschisă, și îmi curăță tăieturile de pe mîini și picioare. Ne ausculță repede: nimic rupt. Doar un șoc... de unde provin dureri de cap și de spate... Sîntem duși la hotel Royal. Nu voi cînta în seara asta. Gala este anulată. Am dormit foarte rău. M-au durut rinichi și coastele. Doctorul vrea să-mi facă o radiografie a coloanei vertebrale, încheieturii mîinii și genunchiului stîng. Pornim spre spital... cînd apare Johnny șchiopătînd și asta mă face să rid... cowboy-ul iese din saloon! dar în același timp, mă doare spatele cînd rid. Johnny nu are chef de ris.

„Nadine e într-o stare proastă, spune el. I s-a făcut o intervenție la splină în această dimineață, spune el. Au descoperit și trei fracturi: una de bazin, două în cutia toracică și o leziune a rinichiului stîng...”

— Dumnezeu! Viața îi e în pericol?

— Sînt rezerve în privința diagnosticului...”

Asta îmi produce o durere profundă. Nadine, din prima zi a fost nu numai secretara mea, dar și prietena de care aveam nevoie. Sosită la spital, vreau s-o văd dar trebuie să-mi fac mai întâi radiografiile. Se descoperă două vertebre fracturate, cea de-a 12-a dorsală și prima lombară. Johnny, care se plînge de dureri violente de cap, suferă de vertebre cervicale. Trebuie să rămînă sub observație; Michelangelo crede că-i mai bine să ne întorcem la Paris. Nu vreau să aud de călătorie. Vom pleca deseară cu Mistralul.

Sesim, cu mătușa Irène la gara Lyon, eu împinsă într-un scaun pentru bolnavi, strîngîndu-mi micuțul cîine de plus alb, și Johnny sprijinindu-se în baston.

„Ești cu pe ca să devii o frumoasă văduvă?” îi spune el lui Nicole venită să ne înțîmpine.

Fotografi se îngrămădesc, la fel și curioșii... Totul se transformă într-un coșmar nedefinit. Doctorul mi-a dat calmante.

Deraierea... e adevărat că poate surveni în orice moment, sub orice formă, neașteptată, surprizătoare; și trebuie s-o ai mereu în vedere...

„Dar în fine, cum s-a întîmplat?”

Este întrebarea pe care cei care vin să mă viziteze mi-o pun.

„Nu știu. René, șoferul, este sobru, nu era obosit, mașina avea 10 luni și paucile 1500 km... Era pietriș pe șosea, poate din

cauza asta. Mi se pare că a derapat, era o denivelare de cinci, șase metri; s-a răsuțit de cinci ori și... asta e. DS-ul este sigilat; se va face expertiza...”

Sînt imobilizată la pat, fără să pot mișca și, stau 14 ore pe zi pe o scindură... Va dura o lună.

Recent întors din turneu în Anglia, Maurice Chevalier vine să mă reconforteze, cu flori și un disc, al lui, cel intitulat „Quatre-Vingt Berges”, care urmează dedicatie: „Cu afectuoasă admirație”.

„Ce îi s-a întîmplat, Mimi, este o încercare a vieții, din care ieși mai mare și mai puternic. Sînt cedezî descumărări. Cînd eram prizonier, am profitat ca să învăț engleza. Și tu trebuie să profiți de imobilitate ca să înveți. Trebuie și să citești...”

— Am început „Les Contes du chat perché...”

Revine să mă vadă, de mai multe ori, și-mi scrie scrisori care încep cu „Micuțul meu logodnic...”

Luna de repaus, anunțată nu are 30 de zile ci 60! Numai că a fost anulată tot turneul, dar și călătoria în America, unde Joe Pasternak mă aștepta pentru alte probe.

După doi ani de alergătură, imobilitatea mă sperie.

„Numai să nu fii uitată...”

Poate este o pauză obligatorie pe care mi-o impune steaua mea? Timpul de a învăța.

Traducere de Doina APETREI

Coordonator: Constantin CALIN